

А. Г. Сімольчук

Житомирський державний університет

Імені І. Франка

Науковий керівник:

к. п. н., професор Л. В. Калініна

ФОРМУВАННЯ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ ОСНОВНОЇ ШКОЛИ НА ОСНОВІ КРОС-КУЛЬТУРНОГО ЧИТАННЯ

Постановка проблеми. На початку ХХІ століття в умовах активних євроінтеграційних процесів, що охоплюють різні сфери нашого життя, постала проблема соціокультурної компетентності як важливого аспекту життєдіяльності особистості, яка потребує особливої уваги на етапі переоцінки цінностей та зміни орієнтирів молоді. Сучасна школа в даний час є тим соціокультурним простором, в якому дитина не тільки здобуває знання, а й досвід життя, взаємодії з іншими людьми і світом в цілому. Особлива увага приділяється соціокультурної компетентності сучасної молоді, яка на даному етапі розвитку перебуває під значним впливом західної культури, що знижує потенціал розвитку українського суспільства. Таким чином, усвідомлюється необхідність корегування програми освіти основної школи, яка має носити соціокультурний характер і формувати відповідну компетентність учнів.

Згідно рекомендацій МОН та рекомендацій Ради Європи (CEFR - Common European Framework of References) ми виявили, що оволодіння іноземною мовою передбачає формування особистості, готової до міжкультурного спілкування, що неможливо без певних соціокультурних навичок та знань. Тому проблема формування соціокультурної компетентності учнів основної школи є актуальною на даному етапі розвитку суспільства.

Мета статті — проаналізувати можливість формування соціокультурної компетентності учнів основної школи на основі крос-культурного читання.

Виклад основного матеріалу. Проблема соціокультурної компетентності розглядається в працях вітчизняних та іноземних вчених Л. Масол, Н. Миропольської, А. Флієра, М. Шульги, які досліджують рівень оволодіння учнями, насамперед старшокласниками, знаннями з вітчизняної та зарубіжної літератури, досліджують творчий аспект соціокультурної компетентності; визначають мовленнєву складову соціокультурної компетентності населення сучасної України [4]. Як підкреслює М. Шульга, «сама поява даного соціокультурного інституту була викликана не стільки суспільною потребою в даному ступені освіти, скільки потребою в перетворенні духовних основ суспільства та формуванні нового раціонального типу особистості, що

забезпечить подальший ефективний розвиток людського суспільства» [6, с.240].

А. Флієр акцентує увагу на компетентності у ставленні до національних традицій, пануючої моралі, моральності, світогляду, цінностей, норм етикету, до актуальних зразків соціальної престижності [5].

Однак проблема формування соціокультурної компетентності на базі крос-культурного читання освітлена недостатньо, що спонукало нас до написання даної статті.

Варто зазначити, що повноцінна самореалізація особистості неможлива без її компетентності у соціокультурній сфері, яка формується завдяки міжкультурному читанні. Саме крос-культурне читання є джерелом сформованих цінностей, які є базою для орієнтування в складних соціальних відносинах.

Аналіз лінгво-методичної літератури показав, що поняття соціокультурна компетентність включає в себе наступні компоненти:

- Лінгвістично-культурні - знання лексичних предметів із соціокультурною семантикою (наприклад, привітання, форми адреси та прощання, в усній та письмовій мові);
- Соціолінгвістичні - знання мовних особливостей соціальних класів, різних поколінь, статі, соціальних груп;
- Культурний компонент - знання культурних особливостей англomовних країн, їх звички, традиції, стандарти поведінки, етикету та вміння ними правильно розуміти та використовувати в спілкуванні процес, залишаючись носієм іншої культури.

Г. А. Воробйов зазначає, що "соціокультурна компетентність є складним явищем і включає набір компонентів, що належать до різних категорій" [2].

За словами Р. П. Мілруда (2004), "соціокультурна компетенція відноситься до діяльності-компонента комунікативної компетенції" [1].

Вслід за Калініним В.О. ми розуміємо соціокультурну компетенцію як володіння та здатність застосовувати набір багатокультурних знань, навичок та якостей у процесі міжкультурного спілкування в конкретних умовах життя та толерантності до людей інших національностей [3].

Аналіз програми та підручників з іноземної мови для учнів 7 класу показали, що учні мають ознайомитись з такими темами, як харчування, охорона здоров'я, кіно та театр, спорт, Велика Британія та шкільне життя. Крім того, учні повинні оволодіти знаннями про найбільш важливі відмінності у

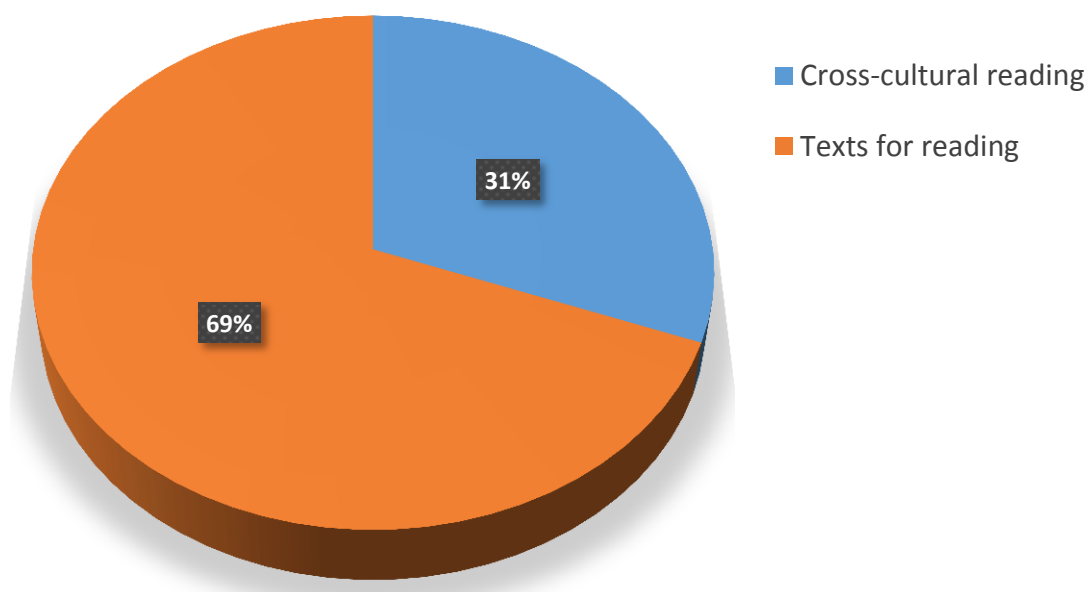
традиціях, звичаях, ставленні, цінностях та переконаннях їх власної країни та країни, мова якої вивчається, та соціокультурними вміннями, які дозволяють учням швидко адаптуватися в міжкультурному діалозі.

Наш невеликий досвід роботи в школі показав, що розвиток соціокультурної компетентності найдоречніше формувати через крос-культурне читання, оскільки є розмаїття матеріалів на цю тематику та на крос-культурне читання можна розробити різноманітні вправи, які учні будуть засвоювати швидко та з інтересом.

Проаналізувавши підручники ми виявили недостачу матеріалу, спрямованого на формування соціокультурної компетентності та розвиток соціокультурних вмінь на матеріалі читання. До аналізу було взято 4 вітчизняних та іноземних підручники, рекомендованих МОН України:

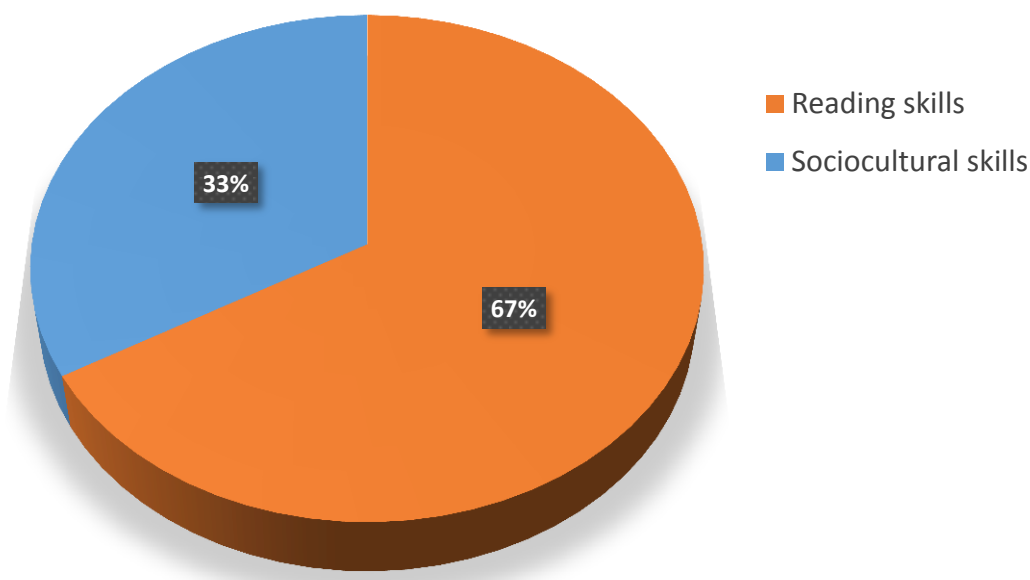
- 1) Л.В. Калініна, І.В. Самойлюкевич «Англійська мова 7 клас»
- 2) О.Д. Карпюк «Англійська мова 7 клас»
- 3) А.М. Несвіт «Англійська мова 7 клас»
- 4) Virginia Evans, Jenny Dooley «Upstream Pre Intermediate»

Представимо результати аналізу у діаграмі.

Як можна побачити на діаграмі, співвідношення запропонованих текстів для читання та текстів, що розвивають соціокультурну компетентність, є недостатньою: зі 100% запропонованих текстів для читання лише 31% текстів, що розвивають соціокультурну компетентність.

Нам також здалось важливим дослідити співвідношення вправ на формування соціокультурної компетентності. Результати також представлені в діаграмі.

Таким чином було встановлено, що кількість вправ на формування соціокультурної компетентності є недостатньою порівнюючи з вправами на формування загальних вмінь читання.

Висновок. Проведене нами дослідження показало, що формування соціокультурної компетентності учнів через крос-культурне читання дає можливість не лише пізнати історію, традиції та звичаї країни, мова якої вивчається, а й дає знання та навички, які можуть бути використані у ситуаціях спілкування з іноземними однолітками.

Спеціально розроблені вправи та крос-культурне читання дають можливість методичного формування соціокультурної компетентності учнів та набуття досвіду міжкультурного спілкування.

Список використаної літератури

1. Milrud, V.P. (2004). Competence in language learning. *Foreign Languages in School*, 7, 31-35.
2. Vorobjev, G.A. (2003). The development of socio-cultural competence. *Foreign Languages in School*, 2, 30-35.
3. Калінін В.О. Використання педагогічної технології “діалог культур” у процесі підготовки майбутнього вчителя іноземних мов // Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. – Житомир, 2005. – Вип. 22. – С. 54-56.
4. Масол Л. М. Концепція художньо-естетичного виховання учнів у загальноосвітніх навчальних закладах. Електронний ресурс: режим доступу: <http://migha.ru/koncepciyahudojneo-estetichnogovihovannya-uchniv-u-zagale.html>.
5. ФЛИЕР А. Я. Культурная компетентность личности: между проблемами образования и национальной политики / А. Я. ФЛИЕР. // ОБЩЕСТВЕННЫЕ НАУКИ И СОВРЕМЕННОСТЬ. – 2000. – №2. – С. 152–154.
6. Шульга М. М. Высшая школа как фактор социализации в современной России / Марина Михайловна Шульга // Вестник Ставропольского государственного университета. – 2006. – Вып. 44. – С. 237- 243.